

ממשל ביידן לנוכח זירת פנים רוויית אתגרים

אלדד שביט ורותם אורג¹ | 29 בדצמבר, 2021 | גיליון 1545

בשנה הקרובה ימשיכו הנשיא ג'ו ביידן וממשלו להפנות את עיקר תשומת הלב לסוגיות פנים מורכבות. הגם שנותרו לנשיא ביידן עוד שלוש שנים עד תום כהונתו הראשונה, ליכולתו לממש את הבטחותיו תהייה השפעה דרמטית על נשיאותו ועל המורשת שיתיר. בין היתר, ביידן והדמוקרטים צפויים להתמודד עם האפשרות שבבחירות האמצע לקונגרס, שיתקיימו בנובמבר 2022, תאבד המפלגה את הרוב הזעיר שיש לה כיום בשני הבתים. בישראל עצמה נדרשת חשיבה מעמיקה באשר להשלכות ארוכות הטווח של הקיטוב הפוליטי והשינויים הדמוגרפיים והחברתיים בארצות הברית על עתיד המחויבות של נשיאים ומחוקקים אמריקאים לביטחונה. מומלץ כי כבר עתה, ישראל תתאים את עצמה לסדר העדיפויות המשתנה בארצות הברית ותפעל להרחבת יחסיה עם וושינגטון, כך שיעסקו גם ב"חיים עצמם": בריאות, אקלים, כלכלה וטכנולוגיה - תחומים של ישראל יתרון יחסי בהם, כדי למקסם את היותה נכס עבור הממשל האמריקני.

שנת 2022 מסתמנת כשנה מרובת אתגרים עבור הממשל האמריקאי. הגם שסוגיות מדיניות חוץ רבות ניצבות בפניו, חלקן - אוקראינה, טאיוואן ואיראן - אף בעלות פוטנציאל נפיצות, ימשיכו הנשיא ביידן וממשלו להפנות את עיקר תשומת הלב למאמצים לממש סדר יום בסוגיות פנים, בואכה בחירות האמצע לקונגרס שיתקיימו בנובמבר 2022. במהלך השנה האחרונה ניסה הממשל לקדם את תוכניתו לשיקום התשתיות והכלכלה בארצות הברית במספר מאמצים מקבילים. זאת, בד בבד עם הצורך להתמודד עם גלים של קורונה ועם ציבור "עייף", שמתקשה לשתף פעולה וחלוק לגבי הצעדים הנדרשים לטיפול במגפה.

במהלך שזכה לתמיכה בשתי המפלגות נחקק [חוק התשתיות](#) (Infrastructure Investment and Jobs Act) בשווי טריליון דולר, לשדרוג התשתיות האמריקניות (תחבורה, תקשורת, מים וחשמל). אלא שבמקביל נתקל הממשל בקשיים עקב התנגדות מצד

¹ רותם אורג הוא חוקר ומרצה בתחומי הפוליטיקה ומדיניות החוץ של ארה"ב; מייסד העמותה הברית הישראלית-דמוקרטית, הפועלת לקדם את יחסי ישראל והמפלגה הדמוקרטית על בסיס ערכים ליברליים משותפים; והעורך הראשי של וושינגטון אקספרס, בלוג המנתח ומסקר פוליטיקה ומדיניות חוץ אמריקאית.

אפשר לעקוב אחריו בטוויטר - @WashingtonExp, @ildemall

בפייסבוק - The Israeli-Democratic Alliance, וושינגטון אקספרס

ובאינסטגרם - il_dem_all, washexp.

הרפובליקנים ומצד הסנאטור ג'ו מנצ'ין, מהסמנים השמרניים האחרונים במפלגה הדמוקרטית, להעביר את חקיקת הדגל שלו שאותה הוא מתאר כתוכנית של פעם בדור - "[Build Back Better](#)". החקיקה, בשווי 1.75 טריליון דולר, כוללת השקעות ענק בתחומי הכלכלה, הרווחה והאקלים. לא ברור עדין האם ההתנגדות תסכל לחלוטין את החקיקה או הממשל יצליח לתמך ולקדם לבסוף מתווה אחר שלה. כך או כך, התהליך מעיד על עומק השסע הקיים בתוך המפלגה הדמוקרטית בין המתונים לפרוגרסיביים, ובעיקר על הקושי של הנשיא לנהל את מפלגתו ולשלוט בה.

התרחשויות אלה והאינפלציה הגוברת (6.8% בשנה החולפת, השיעור הגבוה מאז 1982) בוודאי אינן תורמות לפופולאריות של הנשיא בציבור האמריקאי. הסלידה מצד הרפובליקנים ממנהיגותו מובנת, אך גם התמיכה שקיבל מבוחרים דמוקרטים הולכת ונשחקת. במהלך דצמבר עמדה התמיכה בו [על פי סקר של מכון גאלופ על כ-43%](#): למעט הנשיא הקודם טראמפ, שיעורי התמיכה בנשיאים קודמים שנה לאחר תחילת כהונתם היו גבוהים יותר. סביר כי התסכול של הנשיא וצוותו מהקשיים לשווק ההצלחות ומהיעדר יכולת להתרומם בסקרים גדול במיוחד, שכן במהלך החודשים האחרונים הממשל הצליח לגרוף הישגים לא מעטים בקידום הבטחותיו - בפרט שיפור מדדי התעסוקה, ונוסף לחוק התשתיות גם העברת חקיקה שכללה תוכנית סיוע כלכלי, הנרחבת ביותר בהיסטוריה של ארצות הברית, למשבר הקורונה, בסך 1.9 טריליון דולרים.

אמנם נותרו לנשיא ביידן עוד שלוש שנים עד תום תקופת כהונתו הראשונה, אך ליכולתו לממש בשנה הקרובה את הבטחותיו תהייה השפעה דרמטית על תקופת נשיאותו ועל המורשת שיתיר. בינתיים צפויים ביידן והדמוקרטים להתמודד עם הסכנה כי בבחירות האמצע לקונגרס שיתקיימו בנובמבר 2022 (שבהם יועמדו לבחירה מחדש שליש מהנציגים בסנאט וכל חברי בית הנבחרים) תאבד המפלגה את הרוב הזעיר שיש לה כיום בשני הבתים - מה שיהפוך לכמעט בלתי אפשרי עבור הממשל להעביר חוקים שבמחלוקת. סקרים עדכניים מצביעים כל כך שהסיכויים להחזרת הרוב הרפובליקני בסנאט ובבית הנבחרים גבוהים מאוד.

הקשיים להוציא לפועל את סדר היום של הממשל מטרידה בוודאי את מנוחתו של הנשיא, זאת, כששיכון השסע והמתחים החברתיים בארצות הברית הוא האתגר החשוב ביותר שניצב בפניו ובפני ממשלו, ונראה בימים אלה כמשימה בלתי אפשרית כמעט. [בנאום ההשבעה](#) שלו הדגיש ביידן כי עבודה רבה צריכה להיעשות כדי לרפא את האומה והבטיח להילחם ב"קיצוניות ובטרור מבית", וכי הוא יהיה הנשיא של כל אזרחי ארצות הברית - גם של אלו שלא הצביעו לו. ביידן, שמיקד את קמפיין הבחירות שלו במסר כי מדובר "בקרב על נשמתה של אמריקה", הבטיח במהלך נאומו להשקיע את כל כולו למען איחוד המדינה.

ספק רב האם הממשל אכן הצליח לקדם במשהו את המשימה הקשה והמורכבת, כפי שהתחייב הנשיא. החודשים האחרונים הוכיחו כי הקיטוב המפלגתי נותר דומיננטי וכמעט בלתי ניתן לגישור. לאחר תקופה קצרה מאוד של רגיעה, בעקבות חילופי הנשיאים, תנופת טראמפ

במפלגה הרפובליקאית גוברת: הנשיא לשעבר ממשיך לשלוט בה, הגם שללא תפקיד רשמי בהנהגתה, והוא נמצא בעיצומו של מסע לניקוי שורותיה מכל רמז לביקורת, התנגדות או חוסר נאמנות. המוטיב המרכזי בנאומיו ובראיונותיו הפומביים של טראמפ הוא דחיית תקינות הבחירות שבהן הובס, ובכך הוא מחזק את הקיטוב ואת חוסר האמון במוסדות בארצות הברית. גם אם ההסתערות הקטלנית על גבעת הקפיטול, שבועיים לפני השבעת ביידן, חוללה זעזוע בארצות הברית, לא נרשם בעקבותיה שינוי משמעותי בהתנהלות שתי המפלגות. הנשיא ביידן, שבעבר נודע כמי שעלה בידו לגשר על פערים בין מפלגתיים, הצליח אמנם להעביר את חוק התשתיות אך הוא מתקשה מאוד לקדם מעבר לזה סדר יום, שגם אם יש בו מענה לאינטרסים של הרפובליקנים, הוא עדיין נתקל בהתנגדותם.

יתר על כן, ביידן עצמו שב ואומר כי הוא מנהל מלחמה עם "האיום הגדול ביותר על הדמוקרטיה האמריקאית מאז מלחמת האזרחים". [\(בנאום \(יולי 2021\) בהיכל החוקה בפילדלפיה, הדגיש ביידן כי הוא "נשבע אמונים בפני הציבור, ובפני אלוהים, לקיים את החוקה, לשמר אותה ולהגן עליה... לגונן על אמריקה מפני איומיהם של אויבים חיצוניים ופנימיים". הבטחות אלה הושמעו בעקבות שינויים בחוקי הבחירות שהובילה המפלגה הרפובליקאית ב־19 מדינות ברחבי ארצות הברית, בהן יש לה רוב בבתי הקונגרס, שלדבריהם נועדו להגן על טוהר הבחירות. הדמוקרטים מצידם מאשימים שמטרת התיקונים היא להקשות על בני מיעוטים ועניים, הנוטים להצביע בעד הדמוקרטים, לממש את זכותם להצביע.](#)

הקיטוב הפוליטי מאפיל בשנים האחרונות על מחלוקות אחרות ותוצאות [סקרי דעת קהל](#) מצביעים על כך שמרבית הציבור חושב שהדמוקרטיה האמריקאית נמצאת תחת מתקפה וכי האלימות הפוליטית צפויה רק לגבור. יודגש, כי המחלוקות הפוליטיות מעידות על אומה שסועה ומסוכסכת המאופיינת בפערים חברתיים הולכים וגדלים (בפרט בין הערים הקוסמופוליטיות, הנוטות להצביע לדמוקרטים, לבין המרחב הכפרי, הרפובליקני ברובו) וכן במתיחויות בינעדתיות שתורמות לעיתים קרובות להתפרצות אלימות ברחבי המדינה. נתוני ההצבעה בבחירות מצביעים על כי הצבעה למועמד כזה או אחר אינה משקפת מחלוקת פוליטית בלבד, אלא מדובר בשיקוף של הבדלים גיאוגרפיים, מעמדיים, דתיים, אתניים ואידאולוגיים, המעמידים בסכנה את יכולתה של המדינה להחזיק מערכת פוליטית וחברתית מתפקדת.

בשנים האחרונות, העיסוק הגובר בבעיות קיומיות ממקד את האזרח האמריקאי יותר ויותר בבחינת המתרחש סביבו והאיומים המיידים על מרחב המחיה האישי שלו, ופחות בבעיות מעבר לים. בהתאם, הנשיא ביידן, כמו גם קודמיו טראמפ ואובמה, כל אחד בדרכו הבין שיש צורך למצב את עצמו כמשקיע את עיקר המשאבים כדי לקדם שיקום פנימי לפני הפניה לטיפול בבעיות אחרות, בזירה הגלובלית. ואולם, תקוות שבחירתו של ביידן לנשיא והרחקתו של טראמפ מהנשיאות יביאו לשינוי הולכות ומתבדות, והציפיה כי ארצות הברית תזכה בעתיד הקרוב למנהיגות מעוררת השראה שתצליח לשנות את המגמה המבהילה מפנה את מקומה לפסימיות הולכת וגוברת.

גם אם להתרחשויות הפנימיות בארצות הברית אין השפעה ישירה על ישראל, הרי שבעקיפין ולאורך זמן יש להביא בחשבון כי למציאות שתפתח בארצות הברית תהייה השלכה ישירה על אינטרסים ישראליים במספר רבדים. ארצות הברית היא עדין המעצמה החזקה ביותר בעולם, ועם זאת סדרי העדיפות האמריקנים משתנים ולכך יש השלכה ישירה על התנהלות של שחקנים בינלאומיים ובכלל זאת במזרח התיכון. על כן, יש לנהל בישראל חשיבה מעמיקה אשר להשלכות ארוכות טווח של הקיטוב הפוליטי והשינויים הדמוגרפיים והחברתיים בארצות הברית על מחויבותם של נשיאים ומחוקקים אמריקאים לביטחונה - גם בהנחה שאפשר שהמתרחש בזירה האמריקאית יכרסם בהבנה העמוקה שקיימת בקרב ההנהגה הנוכחית בארצות הברית לגבי צרכי הביטחון הלאומי הישראלי.

מומלץ כי ישראל תתאים את עצמה לסדר העדיפויות המשתנה בארצות הברית, ותפעל להרחבת יחסיה עם וושינגטון כך שיעסקו גם ב-"חיים עצמם": בריאות, אקלים, כלכלה וטכנולוגיה. לישראל נודע יתרון יחסי בתחומים אלה, העשוי להיות נכס עבור וושינגטון. בכך יישמר ויתחזק הקשר בין המדינות. כמו כן, על ישראל לגוון את קהל התומכים שלה ולהגביר את מאמציה ליצור קשר עם קהלים החסרים זיקה היסטורית מובהקת לישראל, ולא להישען במיוחד על תמיכתם של אוונגליסטים ויהודים אמריקאים.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט